

BÚCSÚZUNK SUGÁR JÁNOS PROFESSZORTÓL (1922–2010)

Hosszú szenvedés után, 2010. január 27-én elhunyt Prof. Dr. Sugár János.

Életének jelentős részét az Országos Onkológiai Intézetben töltötte. Már az ötvenes évek kezdetén Kellner Béla professzor vezetésével Debrecenből Budapestre került annak a csoportnak tagjaként (Lapis Károly, Holczinger László, Vekerdi László), amely a rák elméleti kutatását megalapozta.

Hamarosan kitűnt szakmai tudásával, kutatási tehetségével, széleskörű műveltségével és nagyszerű humorával. Különleges érdeklődéssel fordult a preneoplasztikus folyamatok tanulmányozása felé. A bőr, gége, emlő és a gyomor-béltraktus rákmegelőző állapotairól írt számos értékes közleményt, és ilyen irányú munkásságát könyvfejezetekben is közzétette. Elsőként ismertette a súlyos dysplasiákban elektronmikroszkóppal kimutatható „mikroinváziót”. Már a hatvanas évek elejétől kezdte alkalmazni a morfometriai vizsgálatok széles skáláját. Angliai, USA-beli, japán ösztöndíjai lehetővé tették, hogy a legmodernebb technikai módszerek végzésében is jártas legyen.

1974 és 1992 között az Onkopatológiai Intézet vezetőjévé nevezték ki, egyúttal az Onkopatológiai Tanszék egyetemi tanárává. Ebben a minőségében tanfolyamokat szervezett a patológusok képzése és továbbképzése számára. Munkatársaival (Döbrössy Lajos, Bodó Miklós) intézetében folyt az emlőszűrő asszisztensek képzése, ami rendkívül eredményesnek bizonyult, és nemzetközi elismerést is keltett. Tevékenységét nagyon értékelte az Orvostovábbképző Egyetem és 6 évre rektorhelyettesévé választotta. Így módja nyílt az országos patológusképzés irányítására.

Pályafutása nemzetközi vonatkozásban is tovább ívelt. Az UICC ösztöndíjbizottságát négy évig vezette, tagja volt az Európai Rákbizottságnak és a Ramazzini Karcinogenezis Társaságnak. A Budapesten megrendezett UICC világtudósok kongresszus szervezésében és lebonyolításában szintén jelentős szerepet töltött be.

Külön meg kell emlékezni a Magyar Onkológusok Társasága (MOT) élén kifejtett munkásságáról. A MOT az ország egyik legnagyobb létszámú és legaktívabb társaságává vált. Főtitkársága, majd elnöksége alatt az interdiszciplináris rendezvények megtartására és a fiatalok külföldi ösztöndíjas tanulmányútjainak támogatására került sor.

1992-ben nyugdíjba – de nem nyugalmába – vonult. Egyrészt patológiai tudásával konzultánsként dolgozott tovább, másrészt kutatási téren a „mikroinvázió” új szemléletével foglalkozott. Bizonyította, hogy egyes gégeprekancerózisokban a mutált p53 génen kívül a CD44 is megjelenik, elősegítve ezzel az invazív növekedést, majd az áttétképződést. Rendkívül tájékozott volt a világhálón. Már négy évvel ezelőtt többünknek átadott egy olyan listát, amely a legfontosabb biológiai és medicinális hírportálok elérhetőségének útját tüntette fel.

Számtalan kitüntetés közül kettőt kell külön kiemelni: nyugdíjba vonulásakor ajándékozták meg a Magyar Köztársaság Aranykoszorúval Ékesített Csillagrendjével, 2003-ban pedig a Magyar Tudományos Akadémia Eöt-vös-koszorúval tüntette ki.

Azzal zárom ezt a megemlékezést, hogy János nagyon sokunknak hiányozni fog. Bölcs életpasztalata, fanyar humora számos tudományos és emberi vitát tudott lezárni meglegedésünkre. Példamutatóan büszke volt családjára: hűséges feleségére és tehetséges utódaira. Hosszú életében sok méltánytalanság érte, ám ezekre fátyolt borított.

Szeretnénk Tőle úgy búcsúzni, hogy emléke köztünk – barátai között – maradjon.

Eckhardt Sándor

100 ÉVE SZÜLETETT RODÉ IVÁN

Rodé Iván (1910–1989) a magyar onkoradiológiai (később sugárterápiás) tanszék megalapítója és első professzora 100 éve született.

Középiskolai és orvosi tanulmányait Budapesten végezte. Már az alapítás évétől, 1936-tól a Bakáts téri Eötvös Lóránd Rádium- és Röntgenintézetben dolgozott, amely akkor a magyar rákellenes küzdelem vezető intézménye volt. 1945-ben kinevezik a sugárterápiás osztály osztályvezető főorvosává. 1952-től, a jogutód, az Országos Onkológiai Intézet sugárterápiás osztályának vezetője nyugalomba vonulásáig, 1980-ig. 1970-ben létrehozta az első magyar onkoradiológiai tanszék az Orvostovábbképző Intézetben (később Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem). Nyugdíjazásáig irányította a haza sugárterápiás szakorvosképzést, mint tanszékvezető tanár. 1968-1971 között az Országos Onkológiai Intézetet is vezette, mint megbízott főigazgató. 1946-ban egyetemi magántanárrá habilitáltak, 1952-ben az orvostudomány kandidátusa, és 1957-ben a melanomáról írott disszertáció sikeres megvédése után az MTA doktora.

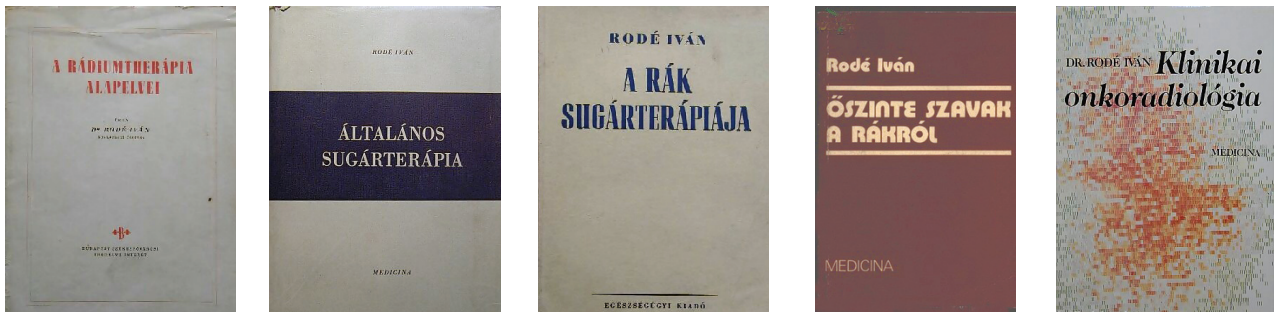
KLINIKAI GYAKORLAT

A sugárterápia fejlesztését-művelését és a gyógyítást életét betöltő hivatásnak tekintette. A korszerű sugárterápiás igények biztosítására az országban elsőként, 1958-ban elkezdődött osztályán a telekobalt (Gravicert) sugárkezelés. Ezt követte 1965-ben a forgó besugárzásra is alkalmas Rotacert (MEDICOR) kobaltágyú üzembe helyezése. Az első orvosi célú gyorsító (B5M-25 betatron) szintén osztályán kezdte meg működését, 1970-ben. Alkalmas volt nagyenergiájú foton és elektron sugár előállítására, és így lehetővé vált a daganatok sikeresebb kezelése. A manuális és számítógépes besugárzástervezés bevezetése szintén a minőségbiztosítás része volt. 1970-ben a sugárterápiás osztályon sugárbiológiai részleget alakított ki, a sugárkezeléssel kapcsolatos klinikai kutatás támogatásához. Főigazgatósága alatt létrehozta az intézetben a Központi Konzílium Bizottságot (terápiás szakbizottság). Ez jelentős lépés volt a klinikai gyakorlat színvonalának emeléséhez, az onkológiai kezelések minőségének biztosításához. A továbbiakban a kezeléseket előtt a betegeknél el kellett végezni a daganat TNM osztályozást, és a terápiás tervet a bizottság határozta meg. Izotóp osztályt létesített az Országos Onkológiai Intézetben, és a Magyar Orvostudományi Nukleáris Társaság első elnöke is ő volt.

KLINIKAI KUTATÁS ÉS PUBLIKÁCIÓ

Nevéhez számos magyar, német és angol nyelvű monográfia, tankönyv és több száz tudományos és ismeretterjesztő tanulmány fűződik. Művei közül ma is sok forrásértékű.

Intenzíven tanulmányozta a melanoma klinikai és sugárbiológiai jellegzetességeit. A témából írta akadémiai doktori értekezését is. Eredményeit monográfiában is összefoglalta (Clinical and Radiobiological Properties of the Melanoblastom, 1967). Számos közleménye jelent meg a rácsbesugárzás kísérletes és klinikai vizsgálatával kapcsolatban (Strahlentherapie, 1959, 1971, Radiobiol. Radiother. 1962). Foglalkozott a telekobalt besugárzás sugárfizikai, sugárbiológiai és klinikai kérdéseivel (Magyar Onkológia 1958, Radiobiol. Radiother. 1962). Tanulmányozta a radioaktív izotópok szerepét a diagnosztikában és terápiában (Magyar Onkológia 1968, Radiodiagnostika 1971). A kombinált, kemo- és sugárterápiás, kezelések klinikai alkalmazhatóságát is vizsgálta (Radiobil. Radiother. 1970).

A hazai rákellenes küzdelemben is jelentős szerepe volt (Neoplasma 1969, Magyar Onkológia 1969). Ismeretterjesztő munkássága is jelentős volt (Élet és Tudomány 1957, 1963, Polgári Védelem 1968).

Közel 20 önálló könyve és könyvfejezete-jegyzete jelent meg a daganatos betegségekről.

TÁRSASÁGI ÉS BIZOTTSÁGI TAGSÁG

Számos magyar és külföldi tudományos társaság aktív tagja volt. Ezek közül a legfontosabbak: Magyar Orvostudományi Nukleáris Társaság (alapító elnök), Magyar Onkológusok társasága (elnökségi tag), Magyar Radiológusok Társasága (elnökségi tag), Korányi Sándor Belgyógyászati Társaság (alapító tag), Eötvös Lóránd Fizikai Társaság, Tudományos Ismeretterjesztő Társaság (egészségügyi választmány társelnök), NDK Röntgen és Radiológiai Társaság, Nemzetközi Rákstatisztikai Társaság, Royal Society of Medicine, MTA Onkológus Bizottság, Melanoma Nemzetközi Kutatócsoport, WHO Onkológiai Tanácsadó Bizottság.

Rodé Iván életműve meghatározó a magyar sugárterápia történetében. A nehéz gazdasági körülmények ellenére is bevezette a korszerű megavoltos terápiát a hazai daganatgyógyításban. Megalapította az első magyar sugárterápiás tanszéket, és elindulhatott a sugárterápiás szakorvosképzés. Szakmaszeretete, szorgalma és elhivatottsága ma is követendő példa a fiatal kollégák számára.

Fodor János, Varjas Géza, Kásler Miklós

EMLÉKEZÉS RODÉ IVÁNRA (1910–1989)

Dr. Rodé Iván, az orvostudományok doktora, a magyar Onkoradiológiai Tanszék megalapítója és a sugárterápia szervezője és fejlesztője, 1910. február 24-én Budapesten született.

Középiskolai, valamint orvosi tanulmányait a fővárosban végezte, és 1934-ben avatták orvossá. A budapesti Orvostudományi Egyetem I. számú Belklinikáján kezdte orvosi tevékenységét. Érdeklődése a radiológia felé irányult, és 1936-ban az Eötvös Loránd Rádium és Röntgen Intézet orvosaként egész életre eljegyezte magát a sugárterápiával. A Bakáts téri intézet a magyar rákellenes küzdelem vezető intézménye és az onkológiai ellátás központja volt. Munkásságát segédorvosként kezdte el, majd 1948-ban a „A Rádiumterápia alapelvei” tárgyköréből írott monográfiája alapján az egyetem magántanárrá habilitálta és ezután osztályvezető főorvossá nevezték ki.

1952-ben az orvostudomány kandidátusa „honoris causa” ranggal tüntették ki, és ugyancsak abban az évben a Rádium és Röntgen Intézet jogutódjában, az Országos Onkológiai Intézetben osztályvezető főorvosként folytatta munkásságát. 1957-ben a melanoma malignum tárgykörében írott disszertációjának sikeres megvédése után az orvostudomány doktora fokozatot nyerte el. 1968 és 1972 között az Országos Onkológiai Intézet helyettes igazgatói posztját töltötte be. 1970-ben a Szabolcs utcai Orvostovábbképző Intézetben létrehozta az első magyar Onkoradiológiai Tanszéket és megszervezte az onkoradiológiai szakképzést. 10 évig volt a Tanszék vezetője és előadója, iskolát alapított és szakembereket nevelt. A Tanszéket 1984-től Sugárterápiás tanszéknek hívták.

Nevéhez fűződik a Bozóky professzorral közösen létrehozott Országos Besugárzástervezési Hálózat sugárterápiás központokat integráló munkájának megindítása.

1980-ban, 70 éves korában, 44 évig tartó rendkívüli intenzív munkásság után nyugdíjba vonult, de mint szaktanácsadó továbbra is kapcsolatban maradt az intézettel és a munkatársakkal. 79 éves korában, 1989. július 13-án hunyt el Budapesten.

135 tudományos dolgozat fémjelzi munkásságát, amelyekből negyven angol, német és orosz nyelven íródott. Számos önálló szakmunka és társszerzőként írott könyv fűződik nevéhez.

Rodé doktor nem csupán az Orvostovábbképző Intézetben tanított; a József Attila Szabadegyetemen éveken át tartott előadást és baráti beszélgetéseken is minden alkalmat megragadott a daganatok elleni küzdelem ismertetésére. Aktív résztvevő volt 1958-ban a bécsi rák- és röntgen-kongresszusokon, és ezekről a Medicina kiadásában 1958-ban könyv formájában is beszámolt. 1961-ben a British Institute of Radiology 22. kongresszusán és 1962-ben a moszkvai Onkológiai Kongresszuson tartott előadást.

A Magyar Orvostudományi Nukleáris Társaság elnöke, a Korányi Sándor Belgyógyászati Társaság alapító tagja, a Magyar Onkológusok Társasága elnökségi tagja, a Magyar Radiológus Társaság elnökségi tagja, a Tudományos Ismeretterjesztő Társaság (TIT) országos egészségügyi választmányának társelnöke, az Eötvös Loránd Fizikai Társaság tagja volt.

Az Országos Atomenergia Bizottság Izotóp Alkalmazási Szakbizottság, az Országos Szakorvos Továbbképző Bizottság vizsgáztató tagja, a Magyar Tudományos Akadémia és az Egészségügyi Tudományos Tanács Onkológus Bizottságának tagja volt.

Külföldi társaságok tagságai: WHO Rákkutatással Foglalkozó Tanácsadó Bizottságának tagja, a Melanoblastoma Kérdés Klinikai Tanulmányozásával Foglalkozó Nemzetközi Kutatócsoport tagja. Tagja továbbá az angol Nukleáris Műszaki Bizottságnak; levelező tagja volt az NDK Röntgen és Radiológiai Társaságának.

Dr. Rodé Iván zárkózott természetű, jó humorú ember volt, aki értette a klasszikus görög és latin nyelvet, beszélt németül, angolul és franciául. 2010-ben, születésének 100-ik évfordulója alkalmával tiszteletünket fejezzük ki emléke előtt.

Emed Alexander, Haifa, Izrael